

Durmuş Hocaoğlu

Siyâsetçinin Sofrasına Oturma; Yediği Haramdır! Sohbetine Katılma; Söylediği Yalandır!

Yeniçağ, “Analiz”., 04 Ocak 2008, Pazar., s.08
“Analiz” Sıra No: 729; 2009-002; Ocak-02

YENİÇAĞ

NOT: Bu yazının *Yeniçağ*’ın matbû metnindeki başlığı, “Siyaset ve Aydın!” şeklinde kısaltılmıştır — D.H.

Kant, ihtimâldir ki, aydın ile siyâsî güç arasındaki en muvâfık mesâfeyi tâyin etmiştir: Uzaktan merhaba! Yolları asla kesişmemeli; filozof (aydın), hür bir vasatta, müstakillen, korkusuzca, fikirlerini ifâde etmeli, hükümdar da, takdir ettiği fikirleri tatbîkâta koymalı; bu kadar. Aksi takdirde, gerçekten de, magnetk alanların mıknatısın mıknatıslık hassasını tahrip etmesi gibi, iktidârın gücü de aklın muhâkeme kabiliyetini zedeler, ifsâd eder. Zîra, bu güç, insan üzerinde, insan etinin bir kaplan üzerinde hâsıl ettiği te’sîrin benzerini hâsıl eder: Nasıl ki, bir kaplan bir kere insan eti tadacak olduğu takdirde, başka etleri lezzetsiz bulup insan etinden başkasını beğenmez olur ve insan avına çıkar ise, iktidârın gücünü tadan bir “aydın” da eski hayatını çok pespâyeye bulmağa başlar ve iktidar şehvetinin tadını sürdürmek için herşeyini fedâ edebilecek derekelere tenzîl edebilir. Nasıl ki deveyi tuz, sürmeyi de göz öldürür ise, aydın kişiyi de iktidarın şehveti öldürür. Zîra, Haldûn’un buyurmuş olduğu veçhiyle, “...mülk (iktidar – D.H.), bütûn dünyevî hayırları (menfaatları), bedenî arzuları ve nefsânî hazları şumûlüne alan zevkli ve şerefli bir mevkidir. Bu yüzden ekseriya onda rekabet vukua gelmekte ve mağlup olması hâli müstesna, mülkü rakibine teslim eden çok az kimse görülmektedir. Bu sebeple ihtilâf ve çekişme durumu meydana gelmekte, bu da savaşa, cenge ve mücâdelelere yol açmaktadır” [1].

Ol sebebe binâen olsa gerek, Şark’da Yusuf Has Hâcib, Nizâmülmülk, Zencânî, Garp’da Makyavel gibi, hükümdarlara siyâsî nasihatnâme te’lif eden düşünürlere karşılık, Gazzâlî çok daha radikal davranır. Nitekim, aydın-siyâsetçi münâsebetinde **Ayrımcı (Seperasyonist)** olarak adlandırabileceğimiz bir doktrin ortaya atan İmam, oğluna bıraktığı nasihatnâmede, yapılması gereken ve yapılmaması gerekenleri cem’ ettiği sekiz maddenin ikisini bu mes’eleye tahsis etmekte ve şunları söylemektedir[2]:

Yapılmaması gereken şeylerin üçüncüsü: Emîr ve sultanların içlerine karışıp onlarla görüşmemelisin. Onlarla yolda karşılaşmaktan bile kaçınmalısın. Onlarla görüşüp konuşmanın, beraber bir mecliste bulunmanın tehlikesi çoktur. Eğer bu şekilde yapmak zorunda kalırsan sakın onları medh ü sena etme. Çünkü Allahu Teâlâ fasık ve zalim bir kişinin medhedilmesine gazaplanır. (Kötü ve zâlim bir) Sultanın uzun yıllar muammer olmasını isteyen bir kimse muhakkak ki, Allahın arzında günah işlenmesini ve evâmîr-i ilâhiyesine itaatsizlik edilmesini istemiştir.

Yapılmaması gereken şeylerin dördüncüsü: Emîrlerin ve hükümdarların atıye ve hediyelerini helâl olduğunu bilsen de kabul etmemendir. Zira onları kabul etmek dine fesad verir. Müdahane, riyakârlık ve zulümlerine muvafakat doğurur. Bunların hepsi de senin dinin için bir tehlikedir. Onların hediye ve menfaatlerini kabul etmenin ve dünyevî nüfuz ve iktidarlarından istifade etmenin en az zararı şudur ki; böyle yapmakla sana faydaları dokunduğu için onları sevmiş olursun. Birini seven kimse, bizzarure o şahsın uzun ömürlü ve payidar olmasını arzular. Bir zâlimin dünyada çok yaşamasını arzu etmek ise Allahu Teâlânın kullarına zulüm edilmesini ve dünyanın mahvını istemektir. O hâlde insanın akıbeti ve imanı için bundan daha zararlı ne olabilir. Kendini şeytanın iğfalatından koru ve bilhassa: “Bu işin en doğrusu bu yüksek şahıslardan o paraları alarak fakir ve kimsesizlere dağıtmaktır. Zira onlara fisk ü fücür ve mâsiyet sebebiyle dağıtıyorlar. Sen ise insanların zayıflarına infak için dağıtacaksın ki, böylelikle onlardan daha hayırlı olursun.” gibi sözlere sakın aldanma. Lânetlenmiş şeytan bu nevi vesveselerle insanlardan bir çoğunu helâke sürüklemiştir. Bu tarz düşüncenin sebep olduğu zarar ve ziyanın haddi hesabı yoktur.

Yâni, kısacası, Gazzâlî demek istemektedir ki:

Ey Oğul! Siyâsetçinin sofrasına oturma; yediği haramdır! Sohbetine katılma; konuştuğu yalandır.

*

Nasıl?

Bence hiç de fenâ değil.

[1] İbn Haldun., *Mukaddime.*, Cilt I, İkinci Baskı., Hazırlayan: Süleyman Uludağ., Dergâh Yayınları., İstanbul, Mayıs 1988, III/I (s.479)

[2] Gazali., *Ey Oğul! (Eyyühe'l-veled).*, Çeviren: Lütfü Doğan., Bedir Yayınevi., 5. Baskı, İstanbul, 1969., s.29-30

